

Wie is jouw duurzaamheidssuperheld?

Christy van Beek^{1,*},
Jan Cees Bron¹,
Wouter Devarrewaere²,
Marc Sneijders² en
Glenn Machiels¹

¹Bayer Crop Science,
Siriusdreef 36,
2132 WT Hoofddorp,
Nederland

²Bayer Crop Science,
Jan Mommaertslaan 14,
1831 Diegem, België

*auteur voor correspondentie:
christy.vanbeek@bayer.com

Duurzaamheid ... iedereen heeft er een beeld bij en vindt er ook wat van, maar deze beelden kunnen heel verschillend zijn. Terwijl voor de één een komkommer in plastic een duurzame innovatie is om voedselverspilling te verminderen is het voor de ander een schrikbeeld van overbodig plasticgebruik.

Tijdens het symposium van de KNPV op 1 december hebben we een duurzaamheidspersoonlijkheidstest gepresenteerd die inzicht geeft in dit soort dilemma's. Tijdens de pauzes konden de deelnemers deze test uitvoeren en zo ontdekken wie hun duurzaamheidssuperheld is. Naast wat hilarische taferelen gaf dat ook inzicht en, hopelijk, meer begrip van verschillende standpunten.

Visies op duurzaamheid

De gemoederen over wat wel of juist niet duurzaam is, kunnen hoog oplopen en zijn vaak inzet van felle discussies tussen voor- en tegenstanders van een bepaalde visie. Grofweg kunnen er in die visies twee dimensies worden onderscheiden, namelijk die van behoud-innovatie en scheiding-verweving.

Dimensie 1: behoud of innovatie?

Deze dimensie wordt prachtig verwoord in het boek 'De tovenaars en de profeten' van Charles Mann, waarbij de tovenaars de innovatiedenkende en de profeten behoud of "terug naar vroeger" predikt. Door de eeuwen heen zijn er verschillende tovenaars-profeten duo's geweest, bijv. Boserup vs Malthus (18e eeuw), Borlaug vs Vogt (20e eeuw) en nu in Nederland Boersma vs Lohman. Innovatiedenkende kenmerken zich door termen als "vernieuwing", terwijl behouders te herkennen zijn aan uitspraken als "de landbouw is te ver doorgeschooten" en "we moeten weer in harmonie leven met de natuur".

Dimensie 2: scheiding of verweving?

Deze dimensie wordt ook wel het *land sharing versus land sparing* dilemma genoemd. Wat is beter: landbouw met of juist naast de natuur? Of anders verwoord: overall een beetje natuur, maar dan wel lagere opbrengst en uitbreiding van landbouwareaal, of landbouw geconcentreerd op één plek en natuur op een andere plek? De eerste categorie kenmerkt zich door termen als "natuurinclusief". De tweede categorie kan herkend worden in woorden als "duurzame intensivering". Veel maatschappelijke organisaties zijn actief op het gebied van verweving, terwijl bedrijven zich vaak richten op het scheiden van functies. Beide partijen kunnen zich daarbij beroepen op duurzaamheid omdat de verwevers overall een zekere

mate van natuur zien, terwijl scheiders ruimte zien voor 'echte' natuur, d.w.z. zonder landbouw.

Op basis van deze twee dimensies kunnen stereotypen worden geïntroduceerd waarbij de vertalingen zijn gebruikt, zoals beschreven in Tabel 1. Met deze combinaties kunnen verschillende visies benoemd worden, zoals 'extensief conservatief' of 'intensief innovatief'. Voorbeelden van de eerste visie zijn de vele vormen van alternatieve landbouw waarbij de natuur met zachte hand wordt bewerkt. Een voorbeeld van de tweede visie is een agrocluster waar verschillende bedrijven op hoog technologisch niveau samenwerken om zo reststromen optimaal te benutten.

Wel/geen moderne inputs

Echter, met deze twee dimensies kunnen nog niet alle discussies over duurzaamheid en landbouw geduid worden. Er blijkt nog een bepalende factor te zijn, namelijk het gebruik van niet natuurlijke producten zoals kunstmest, plastic en gewasbeschermingsmiddelen. De producten die met deze middelen zijn geproduceerd hebben vaak een lagere milieudruk per kg product, maar kunnen een hogere milieudruk per hectare hebben. Voor sommige mensen is het gebruik van deze producten per definitie niet duurzaam omdat ze niet in de natuur voorkomen. Het wel of niet gebruiken van moderne *inputs* is niet echt een dimensie, maar veel meer een binaire afweging en is daarom meegenomen als een ja/nee vraag. Voorstanders van het gebruik van moderne *inputs* worden 'pragmatisch' genoemd, terwijl tegenstanders 'idealistisch' worden genoemd.

Met deze drie vragen zijn er acht verschillende combinaties mogelijk, welke vervolgens zijn gekoppeld aan een bekend persoon (vaak uit de politiek maar niet altijd) (Tabel 2). Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat iemand nooit helemaal een bepaalde factor is. Net als met een persoonlijkheidstest, is ook dit een vereenvoudiging van de werkelijkheid.

En tenslotte, impactloze landbouw bestaat niet. Een ideaal systeem dus ook niet. Maar we kunnen wel op zoek gaan naar de beste oplossingen voor een specifieke situatie. Dus, geen blauwdruk, maar een gediversifieerd systeem met begrip voor ieders standpunt.

Met dank aan Esther Noordhoek en Brigitte van der Brug voor het presenteren van de test tijdens het KNPV-symposium.

Wilt u zelf weten wie uw duurzaamheidssuperheld is?

Scan dan de QR code en doe de test:

www.everybodylikes.typeform.com/bayerquiz

Tabel 1. De antwoorden in de quiz worden vertaald in termen die de duurzaamheidspersoonlijkheid beschrijven.

Voorkeur voor	Term	Toelichting
Scheiden landbouw en natuur	Intensief	Deze dimensie komt grotendeels overeen met intensieve versus extensieve landbouw. Een voorkeur voor scheiden van landbouw en natuur zal in de praktijk betekenen dat in bepaalde gebieden intensieve landbouw plaatsvindt om op andere plekken natuur te kunnen realiseren. Andersom leidt het verweven van landbouw en natuur tot meer extensieve vormen met, bij behoud van productie, een groter landbouwareaal.
Verweven landbouw en natuur	Extensief	
Behoud van of terugkeer naar traditionele landbouwmethoden	Conservatief	Behoud naar traditionele landbouwmethoden komt vaak terug in conservatieve kringen. Immers, 'vroeger kon het toch ook. Er klinkt een zeker verlangen naar het verleden in door. Dit perspectief wordt ook vaak verbeeld in (kinder)boeken. Innovatiedenkens benadrukken vaak dat door innovaties landbouw efficiënter is geworden en er meer mensen buiten de landbouw kunnen werken en er minder voedselverlies is door ziekten en plagen.
Innovatieve landbouwmethoden	Innovatief	

Tabel 2. Op basis van de 3 antwoorden zijn 8 duurzaamheidspersonas gedefinieerd, elk met een voorbeeld.

Duurzaamheidspersona	Omschrijving	Voorbeeld ¹
Intensieve, innovatieve pragmaticus	Je houdt ervan dat dingen worden opgelost. Het huidige voedselproductiesysteem is onhoudbaar, dus laten we een paar hightech oplossingen bedenken en de wereld voeden.	Hidde Boersma
Extensieve, innovatieve pragmaticus	Je houdt er ook van dat dingen worden opgelost en innovaties kunnen een deel van de oplossing zijn, maar je houdt niet van de intensieve monoculturen. Je zou liever wat kleinschalige velden zien met, waarom niet, precisietechnologieën om inputs te optimaliseren, hoewel een compromis met de productie acceptabel is.	Alex Datema
Intensieve, conservatieve, pragmaticus	Natuurlijk moeten we het huidige voedselproductiesysteem verbeteren, maar ach, het is niet allemaal kommer en kwel. Kijk, we zijn nog nooit zo gezond en gelukkig geweest. Los de gebreken op, maar gooi niet weg wat we hebben bereikt.	Caroline van der Plas
Extensieve, conservatieve pragmaticus	We moeten leren van de natuur. Denk aan agro-ecologie, agroforestry en regeneratieve landbouw.	Johan Remkes
Intensieve, conservatieve idealist	We moeten een hele wereld voeden. We kunnen leren van de natuur. Met de juiste tools kunnen we zelfs het gebruik van chemicaliën uitfaseren.	Jesse Klaver
Extensieve, conservatieve, idealist	Ik hou niet van het huidige voedselproductiesysteem. Vroeger was het zoveel beter.	Frans Timmermans
Intensieve, innovatieve idealist	We kunnen intensief en natuurvriendelijk tegelijk zijn. Denk aan meerlagige agroforestry systemen of voedselbossen.	Tjeerd de Groot
Extensieve, innovatieve idealist	De natuur leert ons om inputs te verminderen en te vertrouwen op biologische oplossingen.	Esther Ouwehand

¹ Voorbeelden dienen enkel ter illustratie. Niemand is helemaal één duurzaamheidspersona, maar de voorbeelden geven wel de denkrichting weer.

Resultaat Quiz op KNPV-symposium

Tijdens het KNPV-najaarsymposium hebben 24 mensen de quiz gemaakt. Hiervan kwam 31% uit bij Hidde Boersma en 28% bij Rob Jetten. Boersma is een ecomodernist die opinieteksten en films maakt over de landbouw. Jetten is leider van D66, een links-liberale politieke partij die kritisch staat tegenover de moderne, intensieve landbouw. De rest (41%) was gelijkelijk verdeeld over de verschillende personas. Op basis van de ervaringen en discussies tijdens deze test, hebben we de quiz aangepast en is Rob Jetten vervangen door Alex Datema, veehouder en voorzitter van BoerenNatuur.